

Доліна Д.Є.

Національна академія керівних кадрів культури та мистецтв

ХАРАКТЕР ТА СУСПІЛЬНИЙ ЗРІЗ ПРОТЕСТНОГО ПРОТИСТОЯННЯ В ХОДІ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Мета статті – визначити характер та суспільний зріз протестного протистояння в ході Революції Гідності. Як у геополітичному вимірі, так і у внутрішніх соціально-політичних відносинах її наслідки даватимуться взнаки ще не одне десятиліття. А відтак питання кореляції характеру, суспільного зрізу і протестного протистояння в ході революції сьогодні є надважливим й потребує подальшого вивчення. **Аналіз останніх досліджень і публікацій**, присвячених проблемам Революції Гідності, зокрема Р. Балабана, М. Винницького, О. Гараня, Г. Жекало, А. Киридон, А. Колодій, О. Кавиліна, О. Кривітченко, В. Крисаченка, О. Нагорного, С. Шкабка та ін. свідчить про потребу подальшого поглибленого вивчення проблеми, а саме визначення характеру та суспільного зрізу протестного протистояння в ході Революції Гідності. До вибору теми статті мене спонукала також необхідність осмислення й збереження колективної пам'яті подій, під час яких сотні людей заплатили життям за свій вибір та активну громадянську позицію. **Методологія дослідження** базується на застосуванні загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, зокрема термінологічного, системного підходу, аналізу, синтезу, логічного методу, методу візуалізації результатів дослідження. **Наукова новизна** роботи полягає у визначенні характеру та суспільного зрізу протестного протистояння в ході Революції Гідності та узагальненні поглядів науковців щодо їх ролі в революційних процесах та значенні для наслідків революції. **Висновки**. Революція Гідності за своїм характером – це виразний мирний протест за права людини, викликаний побиттям студентської демонстрації на підтримку євроінтеграційного курсу України у ніч на 30 листопада 2013 року, після чого протест набув форми супротиву владному режимові. Завдяки самоорганізації народу протест не переріс у масові безпорядки. Влада застосовувала різні методи відвертого насильства, якими намагалася зупинити та змінити хід подій революції і які призвели до трагічної кульмінації – події 18–20 лютого 2014 року в Києві, коли жертвами протистояння стали більше сотні беззбройних протестувальників. Протест досягнув своєї найпершої мети – повалення режиму Президента Януковича і відставки уряду, які перманентно здавали національні інтереси країни. Проте це стало кривавою прелюдією до війни, яку одразу після Майдану розпочала Російська федерація проти України. Український народ залишається вірним європейській інтеграції та продовжує збройну боротьбу з російським агресором за свободу і демократію, чим наближає європейське майбутнє, як єдиний шлях існування та розвитку України.

Ключові слова: Революція Гідності, Євромайдан, характер революції, суспільний зріз, протестне протистояння.

Постановка проблеми. Революція Гідності сприймається як масштабне, але ще не повністю досліджене явище. Значимість і масштаб події, зумовлюють необхідність її всебічного осмислення й дослідження та збереження в історичній пам'яті, що й спонукало до вибору теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До висвітлення Революції Гідності, характеристики різних сторін цієї масштабної події зверталось чимало науковців-дослідників, публіцистів, безпосередніх учасників подій тощо з різними, часом контраверсійними оцінками. Серед науковців слід

назвати праці Олексія Гараня, який характеризує події революції як мирний протест, який переріс у повстання. При цьому Майдан не став соціальною революцією, бо не привів до кардинальних змін у соціальному фундаменті [Цит. за: 11, с. 19]. М. Винницький, відзначає що «Майдан став багатоаспектною місцевою революцією: національною, соціально-економічною та ідейною» [3, с. 57]. Про важливість для Революції Гідності студентського руху опору проти існуючого режиму стверджує Г. Жекало [7]. О. Кавилін підкреслював, що рушійною силою майдану стала освічена молодь, студенти, які вбачали перспективи розвитку Укра-

їни після інтеграції до ЄС [10, с. 104]. С. Шкабко вважає, що політична активність молоді проявила себе через інтернет [21, с. 253]. О. Кривітченко стверджує, що «після 30-го листопада можна говорити про зміну акцентів у риторичі протестувальників, коли основна вимога щодо підписання асоціації з ЄС змінюється на вимогу відставки уряду та через зміну форм протестів від ненасильницьких на насильницькі» [13, с. 70]. На противагу «Майдану» влада сформувала з маргінальної молоді організовані групи, які отримали назву «Антимайдан». Їх провокаційну діяльність висвітлюють у своїх дослідженнях В. Крисаченко [14] та Р. Балабан [1, 129]. Дослідженню означених проблем сприяє обширна джерельна база, а саме закони України [8], постанови Верховної ради України [2], заяви [9], відеосюжети [5] тощо.

Постановка завдання. Мета статті – визначити характер та суспільний зріз протестного протистояння у ході Революції Гідності. А також питання кореляції характеру, суспільного зрізу і протестного протистояння в ході революції.

Виклад основного матеріалу. Революція Гідності, яку також називають «Євромайдан» та «Майдан», була наймасштабнішою подією в новітній історії України щодо обстоювання українськими громадянами своїх прав людини та громадянина. За визначенням, революції є складними явищами, які зазвичай супроводжуються насильством. В українському суспільстві переважала думка, що насильницькі методи боротьби є дуже небажаними.

Революція завжди ставить перед собою політичну мету – зміну, або здобуття влади. Політичний енциклопедичний словник дає таке класичне визначення «політичної революції»: «суспільний рух і переворот, мета яких – повалення старого режиму шляхом (насильницького) завоювання політичної влади і здійснення докорінних змін політичного життя суспільства. «Політична революція» спричиняє зміни у характері державної влади і у особистому складі державного керівництва. Вона триватиме до того часу, поки не будуть зламани монополія контролю і сила старого ладу, а нова гегемонічна група відновить суверенну владу держави. Революція може спровокувати контрреволюцію, а іноді й реставрацію попереднього режиму» [18, с. 565].

З точки зору дослідниці А. Колодій, Євромайдан за своїм характером виник як мирна, довготривала акція масового протесту з метою дотримання курсу на євроінтеграцію України, збереження і зміцнення її незалежності та спрямування на

шлях правової демократичної держави і був актом утвердження суверенітету української нації та її консолідації через взаємодію громадян на Майдані, їхню солідарність у протистоянні з владою, їхнє наполягання на необхідності повної трансформації суспільно-політичного життя в країні. Крім того, Майдан довів, що джерелом влади в Україні є народ і керівники держави не можуть вести політику задля досягнення власних цілей у боротьбі за владу та збагачення [12, с. 23].

М. Винницький вважає, що «Майдан став багатоаспектною місцевою революцією: національною, соціально-економічною та ідейною. Як революція (а не просто протест) українська Революція Гідності розгорталася за визначеним циклом, що почався – а не закінчився – з поваленням Януковича. Протагоністи цього насильства та їхні більш помірковані прихильники не діяли за чиймись наказами: їхня ідеалістична неочолювана діяльність була спрямована на досягнення революційних змін у межах власної країни» [3, с. 56–57].

Революція Гідності поставила на порядок денний юридичне вирішення питань, пов'язаних з реалізацією конституційних прав людини вільно виражати свої погляди шляхом мирних зібрань. Однак, недосконалість національного законодавства, насамперед, відсутність спеціального закону з реалізації права на мирні зібрання та адміністративна практика у цій сфері свідчить, що подібну недосконалість законодавства використовують органи публічної влади для «зловживання правом» і забороняють мирні зібрання задля забезпечення власного «громадянського спокою».

Так в п. «б» ч. 1 ст. 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» зазначено, що виконавчі органи сільських, селищних, міських рад мають вирішувати долю зібрань, а також покликані здійснювати контроль за забезпеченням громадського порядку під час їх проведення. Водночас ним суворо заборонено перешкоджати зібранням, які проводяться з додержанням встановленого порядку, як державним, так і громадським організаціям, службовим особам і громадянам [8].

Насправді початок Революції Гідності був мирним, справедливим, емоційним протестом, поштовхом до якого стала відмова від підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Проте, вже впродовж листопада-грудня 2013 р. на Майдані відбулися серйозні протистояння. Першим протистоянням став розгін і побиття спецпідрозділом «Беркуту» в дусі московського варварства мирних мітингувальників-студентів

на Майдані Незалежності в Києві у ніч з 29 на 30 листопада, що переформатувало усю риторичку Майдану від боротьби за євроінтеграцію – до боротьби проти владного режиму. Побиття студентів, було приголомшливою подією, яка вже 1 грудня 2013 року вивела на вулиці сотні тисяч людей щоб продемонструвати своє невдоволення жорстокістю можновладців.

Відповідно масові протести людей, які вийшли на Майдан, були реакцією на дії тодішнього президента України В. Януковича та його соратників. Адже їхні вчинки не лише загрожували інституційним засадам української держави, а й супроводжувалися масовими порушеннями прав і свобод громадян і створювали безпосередню загрозу їхньому життю та здоров'ю.

Формою протесту були масові мітинги й демонстрації, а також силове захоплення деяких громадських та владних будівель центру Києва. Демонструючи своє особисте і колективне невдоволення діями владного режиму, протестувальники виявили дивовижний рівень громадської активності, спонтанної співпраці, стриманості і самоорганізації.

При цьому Майдан наївно вірив, що свободу можна завоювати мирним шляхом. Влада ж намагалася зламати майданівців арештами активістів, погрозами та замахами на життя непокірних. Вона гадала, що можна залякати цілий народ, який за роки незалежності вже став іншим, перестав боятися. Особливо молоде покоління, яке яскраво заявило себе новою українською патріотичною силою.

Глибокий аналіз протестів на київському майдані Незалежності і не тільки, а й також на інших майданах великих і малих міст і селищ України підтверджує, що до силового загострення протестних акцій призвели дії влади. Так, вже 1 грудня влада спровокувала жорстоку бійку силовиків і мирних демонстрантів, коли півтори сотні осіб звернулися до лікарів.

Як вважає дослідник С. Шкабко, влада формувала з маргінальної молоді організовані групи, завдання яких полягало у недопущенні масових протестів, здійсненні провокацій тощо. Це створювало загрозу суспільної конфронтації в Україні та поділу за принципом «свій-чужий». Ці організовані групи, які діяли за винагороду та провокували внутрішню дестабілізацію були відомі як «тітушки». Вони стали зряддям, інструментом певних корумпованих сил для задоволення їхнього інтересу [21]. Також В. Крисаченко стверджує, що головною метою цих груп стала проти-

вага Майдану [14]. Порівнюючи їхню діяльність з молодіжними рухами демократичного, проєвропейського чи націоналістичного характеру, відзначимо одну вагому особливість: проросійські та антимайданівські рухи залежали від певного кола осіб, а відтак власних цілей вони не мали.

Особливістю революції була залежність між бажанням влади зупинити протести та опір населення, адже чим жорсткішою була реакція влади на протестувальників, тим більш численним та організованішим ставав спротив. Тобто влада сама підштовхувала людей до активізації спротиву, до активізації політичного життя, до боротьби за українську державність.

Так, на протигагу «Майдану», вже 4 грудня Партія регіонів почала свій мітинг, який отримав назву «Антимайдан», створивши цим штучне протистояння протестувальників і противників мітингів – «тітушок». До подальшого загострення протистояння призвела спроба влади силою розігнати протестний табір Майдану та штурмувати будівлю КМДА у ніч з 10 на 11 грудня. Тисячі киян, що зібралися на Майдані 11 грудня завадили його розгону.

Янукович цинічно заявляв, що «влада діятиме виключно в рамках закону і ніколи не вживатиме сили проти мирних зібрань», а 23 грудня навіть підписав закон про заборону переслідування майданівців, що передбачав закриття всіх кримінальних справ і проваджень із приводу адміністративних правопорушень [6, с. 145–146].

У той же час тривали побиття активістів Євромайдану, зокрема Тетяни Чорновола (25 грудня), Андрія Ільєнка та адвоката-свободівця Сидора Кізіна (3 січня), Юрія Луценка (11 січня), Ігора Луценка (21 січня) та ще кількох людей. Владою застосовувалися різноманітні техніки і тактичні прийоми задля перемоги над Майданом, як-то: залякування, організація Антимайдану, «мінування», дискредитація революції, змалювання майданців як екстремістів; ескалація зіткнень, протистояння з використанням запалювальних сумішей, світло-шумових гранат, армованих елементами ураження, побудована і постійні штурми барикад, та зайнятих протестувальниками адміністративних приміщень, залучення вогнепальної зброї.

За результатами дослідження «Оцінка життями України соціально-політичної ситуації в країні станом на січень 2014 року», проведеного з 16 по 30 січня 2014 року (польовий етап – з 19 по 24 січня) Інститутом соціальних технологій «Соціополіс» на замовлення Агентства моделю-

вання ситуацій найбільша кількість опитаних жителів України вважала: ситуація, яка склалася у зв'язку з Євромайданом, має бути вирішена шляхом переговорів та компромісів. Такої думки дотримувалося 41,3 відсотка опитаних. Понад чверть респондентів вважали, що влада має виконати всі основні вимоги протестуючих. За силовий розгін Євромайдану виступало 15,8 відсотка респондентів. Необхідно відзначити, що прихильники компромісного вирішення ситуації, що склалася, були як серед тих, хто підтримував Євромайдан, так і серед тих, хто не підтримував його. Найбільше прихильників переговорів та компромісу зафіксовано серед тих, хто, скоріше, підтримує Євромайдан та скоріше не підтримує його. Серед категоричних прихильників Євромайдану переважала думка, що влада має повністю виконати вимоги протестуючих, а серед категоричних противників Євромайдану найбільша кількість респондентів виступала за силове розв'язання проблеми [11, с. 24].

За таких умов влада приймає рішення про розширення репресивної законодавчої бази, Провладна більшість у Верховній Раді України 16 січня 2014 року без дотримання належної процедури, без використання системи «Рада» та без обговорення ухвалила пакет «диктаторських законів», що було наступом на демократичні норми і поглибленням протистояння між протестувальниками і владою, яке вийшло за межі мирного. Ці норми обмежували права громадян, надавали органам державної влади більшу свободу дій у сфері покарання учасників акцій протесту і мали на меті криміналізувати опозицію та громадянське суспільство. «Диктаторські закони» забороняли публічний протест, носіння шоломів та масок під час демонстрацій, рух в колонах більше ніж п'яти автомобілів, легалізували заочні судові процеси тощо.

Результати соціологічного опитування засвідчили, що прийняття Верховною Радою України законів від 16 січня 2014 року в цілому було негативно сприйняте більшістю жителів України. Підтримку вказаним законам висловили лише 21,6 відсотка опитаних, тоді як не підтримали їх прийняття понад 50 відсотків опитаних, причому більша частина з них висловилася категорично проти цих законів. Необхідно відзначити, що прийняття законів 16 січня 2014 року негативно оцінили не лише прихильники Євромайдану, але й значна частина його противників, особливо поміркованих (тих, хто, скоріше, не підтримує, ніж підтримує Євромайдан). Лише серед категорич-

них противників Євромайдану прийняття законів 16 січня 2014 року було оцінене переважно схвально [11, с. 23].

Закони 16 січня фактично могли бути застосовані до учасників Євромайдану як до злочинців й тягли за собою притягнення до кримінальної відповідальності. Країна, як зазначив у виступі 29 грудня 2014 року Президент України П. Порошенко «була миттєво перетворена в диктатуру, в тоталітарну державу» [4].

Прийняття «диктаторських законів» спричинило перехід протестів до етапу активного спротиву диктатурі та підвищило активність протестувальників. 19 січня 2014 року відбулося кількасоттисячне народне віче, яке завершилося довготривалою сутичкою протестувальників та силовиків на вулиці Грушевського. Це змінило характер протесту, призвело до політичного насильства. Силовики застосували кийки, водомети, світло-шумові гранати, сльозогінний газ і кулі – спочатку гумові, потім і справжні, а протестувальники – коктейлі Молотова, рогатки, каміння, петарди, палили шини. З 20 на 21 січня під ранок розпочалася атака спецпідрозділів на барикади протестувальників. Зранку між силовиками та протестувальниками встали священники, завдяки чому перемир'я тривало майже добу. А 22 січня 2014 року стало «кривавим Днем Соборності» пролилася перша кров. Близько восьмої години ранку «Беркут» несподівано перейшов у наступ, внаслідок якого з'явилися перші жертви – було вбито майданівців Сергія Нігояна, Михайла Жизневського та викрадено і закатовано Юрія Вербицького [5].

Щоб виграти час влада робила спроби піти на мінімальні поступки (відставка М.Азарова, закон про амністію протестувальників), а після чергових переговорів В. Януковича та опозиції 25 січня заявила про таке:

– лідери опозиції мають забезпечити повний відхід людей з вулиці Грушевського та припинення будь-яких протиправних дій;

– Верховній Раді України – ухвалити закон про амністію – за умови повного звільнення всіх захоплених будівель в Україні;

– погодити політичне рішення щодо повернення Конституції України 2004 року;

– змінити закони, які були ухвалені 16 січня 2014 року [9].

Пропозиції від влади опозиціонери не прийняли, протестувальники ствердилися в рішенні про розширення Майдану та продовження боротьби. А озвучені опозицією результати пере-

говорів на Майдані протестувальники зустріли сміхом та вигуками «Зека геть!» та «Банду геть!» [16]. Так само не справдилося посередництво представників ЄС. Намагання ЄС спонукати і заохотити Януковича до компромісу виявилися безрезультатними.

Від 27 січня по 17 лютого тривало відносно перемир'я. У той же час Кабмін протокольним рішенням збільшив чисельність спецпідрозділів «Беркут» та «Грифон» в 6 разів – до 30 тисяч чоловік. 28 січня 2014 року Прем'єр-міністр України М. Азаров та його уряд пішов у відставку, зазначивши у заяві «щоб створити додаткові можливості для суспільно-політичного компромісу, мирного врегулювання конфлікту та збереження єдності та цілісності України» [15].

Зібрана позачергово 29 січня 2014 року Верховна рада України ухвалила Закон України «Про амністію», згідно з яким, амністія пошириться лише на мирних мітингувальників при умові звільнення ними захоплених адміністративних будівель [2].

Не зменшили напруги протистояння й перемовини між урядом Януковича й опозиційними політиками при посередництві американських і європейських політиків.

Згідно із Законом «Про усунення негативних наслідків та недопущення переслідування та покарання осіб з приводу подій, які мали місце під час проведення мирних зібрань» протестувальники 16 лютого 2014 року звільнили адміністративні будівлі, блокуючи їх ззовні та частково розібрали барикади на вулиці Грушевського. Генпрокурор пообіцяв, що закриють 108 справ та протягом місяця звільнять 268 осіб [19].

Кульмінаційними стали події 18–20 лютого, коли в центрі Києва протистояння знову поновилося (на вулиці Грушевського, Європейській площі, майдані Незалежності та Маріїнському парку), сталися найкривавіші події за всю історію незалежності України. Все почалося з того, що 18 лютого мітингувальники прийшли до Верховної ради, де мала відбутися сесія стосовно розгляду змін до Конституції України, а майданівці закликали всіх іти до парламенту з вимогою повернення до Конституції 2004 р. Протестувальники пройшли мирною ходою без традиційної для Майдану зброї (каміння, коктейлів Молотова, палиць, кийків, тощо).

У відповідь силовики та групи «тітушок» розпочали масштабний напад на демонстрацію. Силовики без розпізнавальних знаків стріляли в наповні із бойової зброї. Уже вдень було відомо, що під час

протистоянь було вбито трьох осіб, семеро при смерті та поранено близько ста чоловік. «Беркут» прорвався до Європейської площі, захопив Український дім та Жовтневий палац і відтіснив протестувальників на майдан Незалежності.

Спецпідрозділи використали проти протестувальників водомети, газ, світлошумові гранати, вогнепальну зброю. Всі ці дії призвели до нового силового протистояння між повстанцями та силовиками, а о 20-й годині спецпідрозділи почали штурмувати Майдан з боку Європейської площі на вулиці Інститутській з використанням бронетехніки [20]. Близько 1-ї години ночі «Беркут» підпалив Будинок профспілок.

На переговорах лідерів опозиції з В. Януковичем 19 лютого вдалося домовитися про перемир'я. Але реально між обома сторонами продовжувалися перманентні сутички. Жорстоке протистояння відновилося зранку 20 лютого. Опівдні на Майдані відновилося протистояння. Проти протестувальників, озброєних здебільшого дерев'яними щитами, зрідка – дробовиками та пневматичними пістолетами, розміщені на дахах будівель снайпери били з потужних гвинтівок, з високою точністю влучали в голови, шиї та серця. В результаті застосування вогнепальної зброї і зокрема прицільного вогню снайперів за різними даними з обох сторін загинуло до 90 осіб. Більше сотні жертв причислені до героїв Небесної Сотні. Підрозділи правоохоронців змушені були відступити, а протестувальники повернули втрачені позиції.

Для врегулювання ситуації до Києва на переговори із В. Януковичем прибули міністри закордонних справ Франції, Німеччини та Польщі. По обіді в сесійній залі парламенту зібралося 236 народних депутатів, які під керівництвом віцепікера Р. Кошулинського прийняли рішення про припинення антитерористичної операції в державі та повернення всіх підрозділів правоохоронців з Києва до місць дислокації. Лідерам опозиції спільно з іноземними дипломатами вдалося досягнути компромісу та підписати 21 лютого 2014 року угоду між Президентом України В. Януковичем та політичною опозицією, яка декларувала повернення до системи стримувань і противаг та передбачала проведення виборів Президента України у 2014 році. Але під враженням масової загибелі людей Майдан не визнав підписаної лідерами опозиції угоди, вимагаючи покарання Януковича. Проте він вилетів у Донецьк, а потім у Крим, а у ніч на 22 лютого 2014 року чартерним рейсом втік у Росію. Втеча Президента

символічно ознаменувала перемогу Революції Гідності. Політичний режим його імені перестав існувати. Наступного дня подав у відставку спікер парламенту В. Рибак і на його місце народні депутати обрали О. Турчинова. Верховна Рада прийняла рішення про повернення до Конституції 2004 р., призначила нових керівників МВС, СБУ та Міністерства оборони, ухвалила постанову «Про самоусунення Президента України від виконання конституційних повноважень та призначення позачергових виборів Президента України». Виконання обов'язків Президента України покладено на О. Турчинова, що було конституційним та легітимним і спростовує міфи та всілякі інформаційні вкиди про державний переворот, що нібито стався в Україні, які активно поширюються російською пропагандою. 27 лютого Верховна Рада сформувала новий склад Кабінету міністрів на чолі з А. Яценюком. Такі рішення забезпечили безперервність влади в Україні, зупинили кровопролиття на Майдані.

Висновки. Революція Гідності за своїм характером – це виразний мирний протест за права людини. Поштовхом до протесту стала відмова підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та розгон студентської демонстрації на підтримку євроінтеграційного курсу України у ніч на 30 листопада 2013 року,

після чого протест набув форми супротиву владному режимові. Завдяки самоорганізації народу протест не переріс у масові безпорядки.

Влада застосовувала різні методи насильства, якими намагалася зупинити та змінити хід подій революції і які призвели до трагічної кульмінації – подій 18–20 лютого 2014 року в Києві. Ніхто не міг спрогнозувати чи передбачити такого гострого протистояння і такого розвитку подій, яке скотиться до відвертого насильства, коли жертвами протистояння стали більше сотні беззбройних протестувальників.

Протест досягнув своєї найпершої мети – повалення режиму Президента Віктора Януковича і відставки уряду, які перманентно здавали національні інтереси країни й готові були здати остаточно, та ствердила свій європейський вектор розвитку.

Проте це стало кривавою прелюдією до війни, яку одразу після Майдану розпочала Російська федерація проти України, рішуче незгодної з наступом «руського міра».

Український народ залишається вірним європейській інтеграції та продовжує збройну боротьбу з російським агресором за свободу і демократію, долає перешкоди на шляху до європейської сім'ї народів чим наближає європейське майбутнє, як єдиний шлях існування та розвитку України.

Список літератури:

1. Балабан Р. Майдан як політичний інститут. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2015. Вип. 2 (76). С.113–131. <https://www.google.com/search?q=1>
2. Верховна Рада проголосувала закон про амністію запропонований «регіоналами» [Електронний ресурс] Українська правда. 2014. 29 січня. Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/articles/2014/01/29/7011233>
3. Винницький М. Український Майдан, російська війна. Хроніка та аналіз революції Гідності. Львів : Вид-во Старого Лева, 2023. 560 с. <https://starylev.com.ua/ukrayinskuu-mayda>
4. Виступ Президента Петра Порошенка на прес-конференції 29 грудня 2014 року [Електронний ресурс] Режим доступу: www.president.gov.ua/news/31999.html
5. Відеосюжет «Еспресо ТВ» [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=5q3wEZ11wMY>
6. Євромайдан: хроніка відчуттів [колекція есе Тараса Прохаська, Івана Ципердюка, Юрія Андруховича, Сергія Жадана, Юрія Винничука]. Брустурів : Дискурс, 2014. 156 с. С. 145–146.
7. Жекало Г.І. Особливості політичних протиріч та конфліктів у сучасній Україні. URL: <http://lgaki.info/g-i-zhekalov-m-ivano-frankivsk-osoblivosti-politichnih-protirich-takonfliktiv-u-suchasniy-ukrayini>
8. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 1 травня 1997 р. № 24 (зі змінами). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Заява учасників робочої групи з врегулювання політичної кризи щодо перебігу переговорів з лідерами опозиційних парламентських фракцій [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://archive.today/20140126121216/>
10. Кавилін О.А. Інституціоналізація політичної молоді в сучасній Україні. Дис... канд. політ. наук. : 23.00.02. – політичні науки і процеси. Івано-Франківськ, 2016. 220 с.

11. Киридон А. М. Євромайдан – Революція Гідності: причини, характер, основні етапи. *Історична пам'ять*. 2015. Вип. 33. С. 17–32. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ip_2015_33_4
12. Колодій А. Феномен Майдану в контексті пошуку моделі врядування. *Агора*. Революція відбулася: що дали? 2014. Вип. 13. С. 22–36. <https://political-studies.com/?p=1039>
13. Кривітченко О. Євромайдан – Майдан як біополітичні спільності нового типу, що самоорганізуються. *Грані*. Дн-к, 2014. № 6 (110). С. 69–74. [file:///C:/Users/asus/Downloads/542-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-1066-1-10-20161027%20\(29\).pdf](file:///C:/Users/asus/Downloads/542-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-1066-1-10-20161027%20(29).pdf) КРИСАЧЕНКО В. Фурункули Революції Гідності: тітушки, тушки і галайки. URL: https://dt.ua/SOCIUM/furunkulirevoluciyi-gidnosti-titushki-tushki-i-galayki-254187_.htm
14. Микола Азаров подав у відставку з поста Прем'єр-міністра України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art>
15. На Грушевського вимогу звільнити вулицю зустріли сміхом [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25242563.html>
16. Нагорний О. Кому потрібна євроінтеграція: пенсіонерам чи молоді? [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.volyn.com.ua/?rub=4&article=0&arch=1609>
17. Політологічний енциклопедичний словник / уряд. В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. 2-е вид., доп. і перероб. К. : *Генеза*, 2004. 736 с.
18. Пшонка: Закон про амністію набуде чинності 17 лютого. Людей звільнять протягом місяця [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/news/2014/02/16/7014035>
19. Силовики почали штурм Майдану [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/news/2014/02/18/7014499>
20. Шкабко С. Активізація молодіжних рухів та організацій напередодні й під час Революції Гідності. *Society. Document. Communication. Соціум. Документ. Комунікація*, 2020. № 9/2. СМ. С. 250–269. <https://sdc-journal.com/index.php/journal/article/view/319>

Dolyna D.Ye. THE NATURE AND SOCIAL ASPECTS OF PROTEST RESISTANCE DURING THE REVOLUTION OF DIGNITY

The aim of the article is to determine the nature and social composition of the protest confrontation during the Revolution of Dignity. Both in the geopolitical dimension and in internal socio-political relations, its consequences will be felt for decades to come. Therefore, the issue of the correlation between the nature, social composition, and protest confrontation during the revolution is extremely important today and requires further study. The analysis of recent research and publications devoted to the problems of the Revolution of Dignity, including works by R. Balaban, M. Vynnytsky, O. Haran, H. Zhekalo, A. Kyrydon, A. Kolodiy, O. Kavylyna, O. Kryvitchenko, V. Krysachenko, O. Nahorny, S. Shkabko, and others, indicates the need for further in-depth study of the issue, particularly in defining the nature and social composition of the protest confrontation during the Revolution of Dignity. The choice of the article's topic was also motivated by the necessity to comprehend and preserve the collective memory of events during which hundreds of people gave their lives for their choice and active civic position.

The methodology of the study is based on the application of general scientific and specialized methods of cognition, including terminological analysis, a systematic approach, synthesis, logical methods, and the visualization of research results. The scientific novelty of the work lies in identifying the nature and social composition of the protest confrontation during the Revolution of Dignity and generalizing scholarly perspectives on their role in revolutionary processes and their significance for the revolution's outcomes.

Conclusions. The Revolution of Dignity, by its nature, is a clear peaceful protest for human rights, triggered by the brutal dispersal of a student demonstration in support of Ukraine's European integration course on the night of November 30, 2013. Afterward, the protest evolved into resistance against the ruling regime. Thanks to the people's self-organization, the protest did not escalate into widespread riots. The authorities employed various methods of overt violence to try to stop and change the course of the revolution, leading to its tragic culmination in the events of February 18–20, 2014, in Kyiv, during which more than a hundred unarmed protesters became victims of the confrontation.

The protest achieved its primary goal – the overthrow of President Yanukovich's regime and the resignation of the government, which persistently betrayed the national interests of the country. However, this became a bloody prelude to the war launched by the Russian Federation against Ukraine immediately after the Maidan. The Ukrainian people remain committed to European integration and continue to fight against the Russian aggressor for freedom and democracy, thereby bringing closer a European future as the only path for Ukraine's existence and development.

Key words: *Revolution of Dignity, Euromaidan, nature of the revolution, social composition, protest confrontation.*